

de Moffen enorm: nieuwe autobussen, tientallen luxe-auto's, honderden autobanden, honderden liters smeerolie en benzine, radio's, enz.¹

Terugkijkend op de activiteit na het bevel van Christiansens *Oberquartiermeister* schreef de *Feldkommandantur* die het westen des lands bestreek, dat ten aanzien van de vorderingen 'eine Disziplinlosigkeit' in zwang was gekomen,

*'die kaum noch zu überbieten ist . . . Es wurde . . . den Truppen wohl aufgegeben, nach Möglichkeit für die Beschlagnahmungen Bescheinigungen auszustellen, doch wurde dies in den seltensten Fällen beachtet. Bei den Beschlagnahmungen ging man derart rigorös zu Werke, dass in vielen Fällen nicht einmal die allernötigsten Fahrzeuge übrigblieben, um die Versorgung der Bevölkerung sicherzustellen. Nicht nur Einheiten und Dienststellen, sondern auch einzelne Wehrmachtangehörige machten von der Möglichkeit der Beschlagnahme weitgehendsten Gebrauch'*² –

een passage welke aantoont dat het gebeurde in Rotterdam en Wateringen allerminst op zichzelf stond.

Wat de fietsen betrof, kwam op 12 oktober bij Seyss-Inquart, Christiansen en Rauter een bevel van de *Oberbefehlshaber West*, von Rundstedt, binnen³: alle herenfietsen moesten in beslag worden genomen met uitzondering van die welke in gebruik waren bij 'spitters', bij brug- en sluispersoneel en 'nach Möglichkeit' bij arbeiders in de industrie en in de landbouw. Hoeveel fietsen bij die gelegenheid werden buitgemaakt, weten wij niet – het schijnt dat in sommige gemeenten eenvoudig werd opgegeven voor hoeveel fietsen men moest zorgen, althans: toen in Heiloo bij Alkmaar door de burgerij niet voldoende fietsen waren ingeleverd, maakte de NSB-burgemeester bekend dat tien inmiddels gearresteerde gijzelaars zouden worden doodgeschoten als er niet aanvulling kwam (daarvoor werd toen gezorgd).

Na die actie bleven de individuele roofpartijen voortduren. Christiansen bepaalde in de tweede helft van oktober dat vorderingen van fietsen en andere voertuigen voortaan louter door de *Wehrmacht*- en *Ortskommandanturen* mochten geschieden en dat eenheden van de *Wehrmacht* dergelijke verplaatsingsmiddelen alleen in beslag mochten nemen wanneer het tot nieuwe Geallieerde luchtplandingen op Nederlands gebied

¹ [P. H. Lipman]: *Wateringen in mobilisatie- en oorlogstijd* (1945?), p. 13-14. ² *WBN, Feldkommandantur 724: 'Lage- und Stimmungsbericht'*, 31 okt. 1944, p. 5 (CDI). ³ Tekst in Rauters circulaire, 16 okt. 1944 (CDI, 15.0981).